

Datums skatāms laika zīmogā
Nr. 2021/...

**Par likumprojektu
“Grozījumi “Dabas resursu nodokļa likumā”
VV-646**

Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera (turpmāk – LTRK) ir iepazinusies ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (turpmāk – Ministrija vai VARAM) sagatavoto un š.g. 8. jūlija Valsts sekretāru sanāsmē izsludināto likumprojektu “Grozījumi Dabas resursu nodokļa likumā” (VSS-646) (turpmāk – Likumprojekts) un saistītajiem dokumentiem. Ievērojot iepazīšanās gaitā izdarītos secinājumus, LTRK sniedz sekojošus iebildumus un priekšlikumus par Likumprojektu.

1. Likumprojekta piedāvājums saistībā ar jauniem dabas resursu nodokļa (turpmāk - DRN) objektiem

1.1. Ogļūdeņražu ieguve

Ar Likumprojektu ogļūdeņražu ieguvei ir paredzēts piemērot DRN likmi 12 % no neapstrādātas naftas vērtības un 100 % no dabasgāzes vērtības. Šāda DRN likmes noteikšanas metodika ir pretrunā ar DNR aprēķināšanas kārtību, jo DNR ir aprēķināms no mērvienībām, nevis no vērtības. Proti, DRN aprēķina atbilstoši DRN likumā minētajām likmēm par katru iegūto vai izmantoto dabas resursu vai vidē emitētā piesārņojuma vienību. Nodokli maksā par faktisko dabas resursu ieguves apjomu, kā arī par kārtējā taksācijas periodā ģeoloģiskajās struktūrās iesūknēto dabasgāzes apjomu un vides piesārņojuma veidu un apjomu. Piemēram, atbilstoši spēkā esošajiem Ministru kabineta 19.06.2007. noteikumiem Nr.404 “Kārtība, kādā aprēķina un maksā dabas resursu nodokli, izsniedz dabas resursu lietošanas atļauju un auditē apsaimniekošanas sistēmas” nodokli par dabasgāzes iesūknēšanu ģeoloģiskajās struktūrās, ūdens ieguvi, par oglekļa dioksīda (CO₂) emisiju u.c. dabas resursiem, nodokļa maksātājs aprēķina par taksācijas periodā faktisko iesūknēto, iegūto, radīto apjomu. Tas nozīmē, ka ogļūdeņražiem nebūtu piemērojama atšķirīga DRN aprēķināšanas kārtība.

No Likumprojekta anotācijas izriet, ka DRN ogļūdeņražu ieguvei ir nosakāms, vadoties no Valsts kontroles revīzijas Nr. 2.4.1-38/2016 “Par Latvijas Republikas 2016.gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem” ziņojuma noteikt maksājumus valsts un/vai pašvaldības budžetā par iegūtajiem ogļūdeņražu apjomiem visā Latvijas teritorijā neatkarīgi no īpašuma piederības. Tomēr ar Likumprojektu saistītajos dokumentos iztrūkst pamatojums noteiktajam aprēķinam un nodokļa ietekmei, ņemot vērā nodokļu sloga palielināšanu un vienu no DRN pamatmērķiem – nodrošināt labāku enerģijas resursu ieguvi un izmantošanu, nevis piemērot pēc iespējas augstu nodokļa likmi iegūtajam produktam (dabas resursam).

Pamatojoties uz augstāk minēto, LTRK lūdz precizēt Likumprojekta anotāciju, norādot, kāds ir aprēķinu veikšanas metodoloģiskais pamatojums, izmantotie dati, to avoti un cita informācija, kas tika ņemta par pamatu aprēķinu veikšanai, kā arī informēt par DRN piemērošanu ogļūdeņražiem citās valstīs.

1.2. Kūdras ieguve dedzināšanai

LTRK ieskatā Likumprojekts un saistītie dokumenti nedod pietiekamu pamatojumu kūdras kā kurināmā aplikšanai ar DRN. Lai arī kūdra kā kurināmais netiek plaši izmantots Latvijas enerģētikas bilancē (0,02% no enerģētikas bilances), ir tuvredzīgi ar papildus nodokļiem apgrūtināt tā izmantošanu. Kūdrai jāpaliek kā stratēģiskai rezervei, līdzīgi, kā šis kurināmais tiek izmantots, piemēram, Somijā. Tā pilda un arī turpmāk var pildīt balansējošu funkciju, kad nelabvēlīgu meteoroloģisku apstākļu rezultātā, biomasas/šķeldas pieejamība katlu mājām ir apgrūtināta/dārga, kā arī gadījumiem, kad politisku un ekonomisku apsvērumu dēļ nav pieejams vai ievērojami sadārdzinājies no ārvalstīm iepirkto energoresursu apjoms.

Vienlaikus vēršam uzmanību, ka Latvija Taisnīgas pārkārtošanās fonda iniciatīvu ietvarā ir apņēmusies pārtraukt kūdras izmantošanu kurināšanai no 2030. gada, tamdēļ laika posmā līdz šāda kurināmā aizliegumam nebūtu pamatoti ar papildus slogu apgrūtināt šo kurināmā veidu, kura izmantošana iespējama stratēģiska alternatīva līdz pilnīgam šāda kurināmā aizliegumam.

1.3. Plastmasu saturoši izstrādājumi un plastmasu saturoši zvejas rīki, kam nepiemēro ražotāja paplašinātās atbildības sistēmu

- a. Likumprojektā kā DRN objekts tiek noteikti “vienreizlietojami plastmasu saturoši izstrādājumi - tabakas izstrādājumi ar filtriem un filtri, kas paredzēti lietošanai kopā ar tabakas izstrādājumiem”. Tabakas izstrādājumi (piem. cigaretes, cigarillas) ir izstrādājumi, kas sastāv no tabakas un no filtra. Tabaka smēķēšanas procesā sadeg. Tabaka nesatur vienreizlietojamu plastmasu, to satur filtrs, līdz ar to par DRN objektu būtu jābūt tikai tai daļai, kas satur plastmasu – t.i. tabakas izstrādājumu filtriem un filtriem, kas paredzēti lietošanai kopā ar tabakas izstrādājumiem.

Aicinām precizēt likumprojektā DRN objektu, aizvietojojot vārdus “tabakas izstrādājumi ar filtriem un filtri, kas paredzēti lietošanai kopā ar tabakas izstrādājumiem” ar “tabakas izstrādājumu filtri un filtri, kas paredzēti lietošanai kopā ar tabakas izstrādājumiem”.

- b. Likumprojekta 26.³ panta trešā daļa paredz, ka “vienreizlietojamajiem plastmasu saturošiem izstrādājumiem un plastmasu saturošiem zvejas rīkiem piemēro nodokļa likmi 12,20 euro par katru šo izstrādājumu vai plastmasu saturošu zvejas rīku kilogramu.”

12,20 EUR/kg tika paredzēta kā soda nauda, izstrādājot Plastmasu saturošu izstrādājumu patēriņa samazināšanas likumu (sākotnēji soda naudas apjoms bija plānots 2,20 EUR/kg, nevis 12,20 EUR/kg). DRN likumprojektā netiek runāts par soda naudu, bet tiek noteikts jauns nodokļa objekts, līdz ar to arī likmēm būtu jābūt samērīgām ar citu plastmasas izstrādājumu DRN likmēm, piem. no plastmasas (polimēru) izejmateriāliem 1,22 EUR/kg, no polistirola izejmateriāliem 2,20 EUR/kg.

Likumprojektā paredzētā DRN likme 12,20 EUR/kg vienreizlietojamajiem plastmasu saturošiem izstrādājumiem nesamērīgi pārsniedz noteiktās DRN likmes par citām videi kaitīgām precēm, un šāda apmēra likmes paredzētas tikai baterijām un akumulatoriem. Vienreizlietojamie plastmasu saturošie izstrādājumi (mitrās salvetes, baloni, tabakas izstrādājumu filtri) rada piegružojumu un vides piesārņojumu tāpat kā citi ar DRN jau apliktie plastmasu saturoši izstrādājumi un iepakojumi, tomēr to ietekmi nevar salīdzināt ar bateriju un akumulatoru ietekmi. Šis aspekts būtu jāņem vērā, nosakot DRN likmes jaunajiem nodokļa objektiem.

Aicinām izteikt Likumprojekta 26.³ panta trešo daļu sekojošā redakcijā: “Vienreizlietojamajiem plastmasu saturošiem izstrādājumiem un plastmasu saturošiem zvejas rīkiem piemēro nodokļa likmi 2,20 euro par katru šo izstrādājumu vai plastmasu saturošu zvejas rīku kilogramu.”

- c. Likum

1.4. Riepas, ar ko ir aprīkoti transportlīdzekļi (uz kuriem neattiecas Nolietotu transportlīdzekļu apsaimniekošanas likuma 3. panta pirmā daļa)

No Likumprojekta var secināt, ka paredzēts noteikt jaunu DRN objektu – riepas, ar ko ir aprīkoti transportlīdzekļi (uz kuriem neattiecas Nolietotu transportlīdzekļu apsaimniekošanas likuma 3. panta pirmā daļa).

Vēršam uzmanību, ka komersantu ieskatā riepu apsaimniekošanas jomā nozīmīgākā problēma ir nevis DRN likmes, bet nodokļa administrētāja iespējas iekasēt nodokli. Vēršam uzmanību, ka papildus sloga uzlikšana godprātīgiem nodokļu maksātājiem vēl vairāk mazinās Latvijas starptautisko konkurētspēju, vienlaikus būtiski neuzlabojot situāciju nolietoto riepu apsaimniekošanas jomā.

2. Likumprojekta piedāvājums, kas papildina nosacījumus atbrīvojuma no DRN samaksas piemērošanai attiecībā uz iepakojumu no plastmasas un kompozīta iepakojumu, un nosaka paaugstinātas DRN likmes iepakojumam no polistirola putuplasta un plastmasas (polimēru) putuplasta izejmateriāliem, kā arī nosaka DRN likmi dzērienu kartona iepakojumam kā plastmasas iepakojumam

2.1. Kartona iepakojuma aplikšana ar nodokli un nodokļa piemērošanas spēkā stāšanās termiņš

LTRK atbalsta valdības rīcībpolitiku, kas samazina plastmasas atkritumu apjomu vidē, aicinot precizēt Likumprojekta piedāvājumu 24. panta astotās daļu, izsakot to šādā redakcijā:

“Nodokļa maksātājs, kas pats piemēro vai piedalās izlietotā iepakojuma vai vienreiz lietojamo galda trauku un piederumu apsaimniekošanas sistēmā, maksā nodokli par to plastmasas un kompozīta iepakojuma apjomu, izņemot kartona iepakojumu, kas pārskata periodā nav pārstrādāts. Iepakojumam no plastmasas un kompozīta, izņemot kartona iepakojumu, šajā gadījumā piemēro nodokļa likmi 0,80 euro par vienu kilogramu”.

LTRK uzsver, ka šī likuma norma būtu piemērojama tikai iepakojumam, kurš galvenokārt sastāv no plastmasas, tādējādi arī rīkojoties saskaņā ar Padomes lēmumu par Eiropas Savienības pašu resursu sistēmu¹ un mērķiem, kas ir noteikti Eiropas stratēģijā² attiecībā uz plastmasu aprites ekonomiku – sniegt stimulu vienreizlietojamas plastmasas patēriņa un radītā piesārņojuma samazināšanai. Plastmasas iepakojuma nodoklim nevajadzētu nostādīt kartona iepakojumu neizdevīgākā situācijā, salīdzinot ar citiem iepakojuma veidiem, tādējādi iepakojumam, kas ir veidots no pārstrādājamiem materiāliem, ir jābūt ārpus šīs Likumprojekta normas tvēruma. Būtu pretrunīgi aplikēt ar plastmasas nodokli papīra un kartona bāzes iepakojumu, kas ir atjaunojams, ar mazu oglekļa pēdas nospiedumu, un kas jau pašos pamatos ļauj samazināt plastmasas iepakojuma izmantošanas apjomus un tā ietekmi uz vidi.

Arī pastāvošā starptautiskā prakse norāda uz nepieciešamību nodokļu piemērošanā izdalīt kartona iepakojumu. Lielbritānija un Zviedrija apsvēra iespēju ar plastmasas nodokli aplikēt arī dzērienu kartona iepakojumu līdzās plastmasas iepakojumiem, taču pēc detalizētākas analīzes tika pieņemts lēmums normu neatbalstīt, pamatojoties uz nodokļa primāro mērķi samazināt tieši plastmasas, nevis kartona iepakojuma, īpatsvaru.

Ņemot vērā dalību paplašinātās ražotāju atbildības sistēmā, LTRK iebilst pret plastmasas iepakojuma nodokļu uzlikšanu kā alternatīvu vai kombinācijā ar ražotāju paplašinātās atbildības sistēmu. Papildu nodokļu slogs kropļos esošo tirgus situāciju, kas savukārt samazinās sistēmas efektivitāti. Šobrīd dalība paplašinātās ražotāju atbildības sistēmā ļauj sasniegt vides politikas mērķus, izvairoties no diskriminācijas, savukārt šī likuma norma pašreiz tiek veidota tā, lai nostādītu atsevišķus iepakojuma veidus nevienlīdzīgās pozīcijās.

¹ Padomes lēmums 2020/2053 par Eiropas Savienības pašu resursu sistēmu. Pieejams:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020D2053&from=EN>

² A European Strategy for Plastics in a Circular Economy. Pieejams: <https://www.europarc.org/wp-content/uploads/2018/01/Eu-plastics-strategy-brochure.pdf>

LTRK uzsver, ka tikai līdz ar šiem likuma grozījumiem tiek paredzēts noteikt atsevišķus pārstrādes mērķus kartona iepakojumam. Piemērojot papildu nodokļu slogu vienā laikā ar pārstrādes mērķu noteikšanu, kas ir tiešā korelācijā, tas būtiski ietekmētu nozares darbību un būtu pretrunā ar nozares iniciatīvām nodrošināt lielāku iepakojuma pārstrādi Latvijā. Nozarei ir jādod laiks, lai spētu pielāgoties izmaiņām.

LTRK atzinīgi vērtē VARAM izstrādātos likuma grozījumus, kas vienlaikus nosaka kartona iepakojumu kā atsevišķu iepakojuma veidu, tomēr tajā pašā laikā LTRK norāda, ka, piemērojot nodokli iepakojumam, kur plastmasa iepakojuma svara ziņā nav pārāka, tas veidotu tirgus kropļojumu un nevienlīdzīgas tirgus pozīcijas atsevišķiem iepakojuma veidiem.

Attiecībā uz iecerēto likuma 24. panta astoto daļu vēršam uzmanību, ka šobrīd pārtikas un dzērienu ražotāji velta visas pūles, lai pārvarētu Covid-19 radītās krīzes ietekmi, vienlaikus strādājot pie depozīta sistēmas ieviešanas, kas attieksies uz to pašu iepakojumu veidu, par ko paredzēts aprēķināt papildus nodokli par nepārstrādājamiem apjomiem. Jāsecina, ka šādas tiesību normas piemērošana no 2022. gada būtu pāragra, tamdēļ ierosinām Likumprojekta pārejas noteikumos iekļaut tiesību normu, kas paredz pirmo maksājumu 2024. gadā par 2023. gadā nepārstrādāto plastmasas un kompozīta iepakojuma apjomu.

Vienlaikus lūdzam skaidrot, vai, papildinot likuma 24. pantu ar astoto daļu, kas paredz nodokļa piemērošanu par nepārstrādāto iepakojuma apjomu, neveidotos dubultā nodokļa piemērošana depozīta sistēmā nodotajam iepakojumam, kura atkārtotas izmantošanai nav nepieciešama pārstrāde.

2.2. Atbrīvojuma no DRN samaksas nepiemērošanas spēkā stāšanās termiņš

Ar Likumprojektu iecerēts precizēt likuma 5.⁸ pantu, izsakot tā 1.¹ daļu redakcijā, kas nosaka, ka atbrīvojumu no DRN samaksas nepiemēro vienreiz lietojamām plastmasu saturošām glāzēm, kā arī iepakojumam no plastmasas un kompozīta iepakojumam, kura materiāla īpašības neļauj to izmantot otrreizējo izejvielu iegūšanai, kurš nav pārstrādāts vai kas nesatur pārstrādātu plastmasu.

Minētais grozījums pārtikas un dzērienu ražotājiem radīs ievērojamus papildus izdevumus. Saskaņā ar nozares aplēsēm DRN atbrīvojuma atcelšana tiesību normas projektā iekļautajam iepakojumam ražotājiem radīs ievērojami lielākus zaudējumus par Likumprojekta anotācijā norādīto. Vienlaikus vēršam uzmanību, ka patieso Likumprojekta ietekmi nav iespējams aprēķināt līdz nav skaidri definēti kritēriji iepakojuma pārstrādājamībai.

Pārtikas un dzērienu nozarei būtiskus zaudējumus ir radījusi Covid-19 pandēmija un ar to saistītie ierobežojumi. Papildus dzērienu ražotāji šobrīd iegulda ievērojamus finanšu resursus depozīta sistēmas izveidē. Tāpat, izvērtējot Likumprojekta ietekmi uz pārtikas un dzērienu nozari, jāņem vērā tā pietiekoši straujā virzība, kas nav ļāvusi pārtikas un dzērienu ražotājiem savlaicīgi plānot sagaidāmo ražošanas izdevumu pieaugumu.

Ņemot vērā minēto, lūdzam noteikt augstāk minētās tiesību normas spēkā stāšanās pārejas periodu 18 mēnešu garumā no Likumprojekta pieņemšanas brīža un attiecīgo MK noteikumu stāšanās spēkā brīža.

3. **Likumprojekta piedāvājums DRN likmju paaugstināšanai par sadzīves atkritumiem**

Likumprojekta anotācijā un VARAM organizētajā informatīvajā pasākumā tika runāts tikai par DRN likmes izmaiņām sadzīves atkritumiem, taču likumprojekta 25. punktā norādīts, ka 3. pielikumā plānotās DRN izmaiņas attieksies ne tikai uz sadzīves atkritumiem, bet arī uz ražošanas atkritumiem, kas nav uzskatāmi par būtiskiem atkritumiem. Anotācijā un informatīvajā pasākumā kā pamatojums tika minēts Eiropas Savienības (turpmāk – ES) direktīvās izvirzīto mērķu sasniegšana, kas ir poligonos apglabājamo sadzīves atkritumu samazināšana. Tā kā Latvijas Republikā nav izveidota infrastruktūra nepārstrādājamo ražošanas atkritumu apglabāšanai, tad tiek pielāgota esošo sadzīves poligonu infrastruktūra. Vairākās ES dalībvalstīs, uz kurām arī ir attiecināmas ES direktīvas, inertiem ražošanas atkritumiem, kuriem nav pārstrādes vai reģenerācijas iespēju, DRN netiek

piemērots un tādējādi netiek pārkāptas arī direktīvu prasības. Vēršam uzmanību, ka šādā veidā Latvijas komersanti ik gadu maksā ievērojamus maksājumus valsts budžetā, bet ārvalstīs strādājošiem Latvijas uzņēmumu konkurentiem šāda rakstura nodoklis nav noteikts, kas būtiski iedragā Latvijas uzņēmumu konkurētspējas pozīcijas starptautiskajos tirgos.

LTRK izprot, ka, paaugstinot DRN likmi sadzīves atkritumiem, tiks veicināta to šķirošana un pārstrāde, jo tā ir iespējama, taču nav izprotams, kā tā sekmēs nepārstrādājamu un neregenerējamu atkritumu samazināšanos poligonā, nesekmējot citus atbalsta instrumentus. Šāda nodokļu sloga palielināšana Latvijas uzņēmumiem radīs papildus izmaksas un samazinās finanšu resursu pieejamību jaunu, vide un zaļajai politikai atbilstošu risinājumu atrašanai un ieviešanai.

Pamatojoties uz augstāk minēto un to, ka minētais maksājums skars tādus nodokļa objektus, par kuriem citas ES valstis DRN nepiemēro, un to, ka jau esošajā likuma redakcijā DRN pieaugums ir ļoti augsts, lūdzam Likumprojektā nodalīt sadzīves atkritumus no ražošanas atkritumiem un ražošanas atkritumiem nepiemērot plānoto pieaugumu.

4. Likumprojekta piedāvājums saistībā ar DRN piemērošanas kārtības precizēšanu attiecībā uz baterijām un akumulatoriem, ievērojot jaunus veidus un formulējumus

No likumprojekta var secināt, ka komersantiem, kas darbojas transporta nomas biznesā turpmāk būs:

- 1) Jāmaksā DRN 50 EUR apmērā par katru akumulatora bateriju, kas ir elektro un hibrīda transporta līdzekļu sastāvdaļa, ja tās funkcija ir transportlīdzekļa vilces nodrošināšana;
- 2) Jāmaksā DRN 55 EUR (šobrīd spēkā esoša prasība) par katru jaunu ievestu un realizētu transportlīdzekli, tajā skaitā par elektro un hibrīda transporta līdzekli.
- 3) Ja komersanti iepirks “gaitas” akumulatoru no ražotāja kā rezerves daļu un veiks tās nomaiņu, tie būs atbrīvoti no DRN, ja garantēs nolietotās akumulatoru baterijas izvešanu atpakaļ ražotājam.

Vēršam uzmanību, ka saistībā ar augstāk minēto 1. punktu nav pārdomāta Latvijas nodokļu politikas konkurētspēja šāda jauna DRN objekta noteikšanai, jo līdzīga vai šāda nodokļa esamība mūsu kaimiņvalstīs neeksistē. LTRK vērš uzmanību, ka šāds DRN objekta piedāvājums izveido situāciju, kurā kopējas virzības uz “zaļāku” vidi kontekstā tiek veidoti jauni nodokļi, kurus rezultātā maksās bez izmešu vai zemo izmešu transportlīdzekļu pircēji, kas veido iekšēju pretrunu – sekmēt videi draudzīgāka transporta izmantošanu, vienlaikus aplikot šādus transporta veidus ar papildus nodokļiem.

Saistībā ar augstāk minēto 2. punktu, Likumprojekts un saistītie dokumenti nesniedz atbildi, kādēļ DRN maksājams gan ievēdot jaunu transportlīdzekli, tajā skaitā par elektro vai hibrīda akumulatora bateriju, kas ir transportlīdzekļa kopums, gan atsevišķi par akumulatora bateriju. Vēršam uzmanību, ka Latvijā darbojas Nolietotu transportlīdzekļu apsaimniekošanas likums, kas paredz nolietota transportlīdzekļa utilizācijas procesu.

Saistībā ar augstāk minēto 3. punktu vēršam uzmanību, ka nolietotās akumulatoru baterijas kā bīstamas preces izvešanas izmaksas vairākas reizes pārsniegs DRN likmi. Proti, vieglāk būs samaksāt DRN, akumulatora baterija būs jāutilizē kādam bīstamo preču apsaimniekotājiem Latvijā, tomēr pēc komersantu rīcībā esošās informācijas šādas iespējas elektro un hibrīda akumulatoru baterijām Latvijā neeksistē.

Ar cieņu,

Valdes priekšsēdētājs

Jānis Endziņš

DOKUMENTS IR PARAKSTĪTS
AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU